

[מערך פעילות לתלמידי כיתות ז-ט]

מקום לכולם: מפרימה לאיחוי

מבוא

השנה אנו מציינים עשרים וארבע שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. רצח יצחק רבין עורר חילוקי דעות וויכוחים סוערים שאיימו לקרוע את המרקם העדין המחבר בין ציבורים שונים בחברה הישראלית ומאפשר חיים משותפים.

יום הזיכרון לרצח יצחק רבין הוא זמן לחשבון נפש והזדמנות לשיח על אודות הצורך לרפא את הפצעים ולאחות את הקרעים שנפערו בחברה הישראלית, לחזק את הסולידריות והערבות ההדדית באמצעות הכלה, פשרה והסכמיות שיבטיחו שמדינת ישראל, שהיא בבחינת התגשמות חלום של דורות, תוכל לאפשר ולהעניק **מקום לכולם**.

למורה

מערך הפעילות המוצע מלווה בכרזה ומיועד לתלמידי כיתות ז-ט. המערך מורכב ממספר פעילויות והמורה יוכל לבחור מתוכן את המתאימות לכיתתו.

מטרות

- התלמידים ידונו בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-24 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין ויבררו כיצד היא מתקשרת ליום זה.
- התלמידים יבחנו את משמעות הביטוי 'מקום לכולם' ויבררו מהם התנאים ההכרחיים ליצירת מקום כזה.

מבנה המערך

מדרש כרזה ופעילות משלימה - "מקום לכולם" - מאידיאל למציאות" - דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-24 לרצח יצחק רבין.

עזרים

- צילום מוגדל של הכרזה שעוצבה לציון 24 שנים לרצח יצחק רבין
- צילום מילות השיר "דמיין" בתרגומו של דן אלמגור - נספח מספר 1
- צילום של הציטוטים של של יצחק רבין ונשיא המדינה ראובן ריבלין - נספח מס 2
- מקרן ומחשב מחובר לאינטרנט

[דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון 24 שנים לרצח יצחק רבין]

מדרש כרזה ופעילות משלימה

"מקום לכולם – מאידיאל למציאות"

משך הפעילות - 45 דקות

המורה יאמר: אנו מציינים היום עשרים וארבע שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. ראש הממשלה נורה בגבו על-ידי מתנקש יהודי שהתנגד למהלכים המדיניים, ובראשם הסכמי אוסלו, שאותם ביקש רבין לקדם. הוא נרצח ביום שבת י"ב בחשוון תשנ"ו בסופה של עצרת המונים שנשאה את הכותרת "כן לשלום, לא לאלימות".

מדי שנה ב"ב בחשוון אנו מציינים את היום הזה, משוחחים במהלכו ומנסים לברר לאן מועדות פניה של החברה הישראלית ומה תפקידנו בעיצוב דמותה ועתידיה.

למורה: ניתן בשלב זה להציג את הסרטון "יצחק רבין: חייו ומותו" (משך ההקרנה: 6.5 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=kRBs9x2kj8U>

המורה יציג את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה - 24 לרצח יצחק רבין באמצעות מקרן או על-ידי תלייתה במרכז הכיתה או על גבי הלוח.

המורה ידון עם תלמידיו בשאלות הבאות:

- מה אתם רואים בכרזה?
- אילו תחושות מעוררת בכם הכרזה?
- מה המשמעות החברתית של הרוכסן ושל אופן רכישתו? איזו תמונה חברתית עולה מתוך האיור?
- מה המשמעות שניסה להעביר יוצר הכרזה באמצעות הרכישה שאינה אחידה והרמטית?
- מה משמעות הדמויות האחידות, חסרות הפנים והצבע? איזה מסר ביקש היוצר להעביר באמצעותן?
- איזה ערך או מושג מבטאת הכרזה?
- כיצד תורם הכיתוב להבנת הערכים והמושגים שאותם מבטאת הכרזה?
- כיצד תורם העיצוב האמנותי להבנת המסר של הכרזה? (צבעי הכרזה, קומפוזיציה, השימוש בסמל הרוכסן)
- בעקבות הדיון שקדם להצגת הכרזה: מה לדעתכם הקשר בין הכרזה לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?
- כיצד אתם הייתם מעצבים את הכרזה באופן שישקף את תפיסתכם או את הפרשנות שלכם ביחס לכיתוב בכרזה. האם הייתם משנים את העיצוב? אם כן, מה הייתם משנים בה?

הנושא השנתי של מערכת החינוך לשנת הלימודים תש"ף הוא "ערבות הדדית". כיצד תורם הדיון בנושא "מקום לכולם: מפרימה לאיחוי" להבנת חשיבותה של ערבות הדדית?

מדוע חשוב ביום הזיכרון לרצח יצחק רבין לדון בערך "הערבות ההדדית"? כיצד ערך זה מתקשר ללקחים שאנו מבקשים להפיק ולשיח שאנו מבקשים לקדם?

למורה: אם נותר זמן אפשר לעבור לפעילות הבאה: "מקום לכולם: מאידיאל למציאות" (ראה בהמשך)

אם לא נותר זמן, יש לעבור לדברי הסיכום:

רצח ראש הממשלה יצחק רבין פגע ברקמת החיים המשותפים במדינה וערער הנחת יסוד שהייתה מקובלת על כל פלגי החברה הישראלית, שלפיה המחלוקת הפוליטית הסוערת במדינת ישראל לא תפרוץ את גבולות המשחק הדמוקרטי.

המסר שעלה מהציבור הרחב וממנהיגיו ביטא דאגה עמוקה מפני ההשלכות האפשריות של רצח ראש ממשלה שעלולות להעמיד במבחן ולערער את יכולתה של הדמוקרטיה הישראלית להמשיך ולהתקיים.

רצח יצחק רבין הוא אירוע שנחרת בזיכרון הקולקטיבי, הוא נתפס כקו שבר בתולדות המדינה, וראוי שהוא יוליך אותנו מיום והלאה בנתיב שונה מזה שהתנהלנו בו עד הארבעה בנובמבר 1995.

פעילות משלימה – מקום לכולם: מאידיאל למציאות

המורה יחלק לתלמידים את מילות השיר "דמיין" שכתב ג'ון לנון ותרגם של דן אלמגור

דמיין שאין גן עדן
וגם לא גיהנום,
שרק שמיים תכלת
פרושים שם במרום.
דמיין עולם של שקט,
אין זה כבר חלום.
דמיין אדם בלי פחד,
חופשי מדאגות,
ואנשים ביחד
זורמים ללא גבולות,
פשוט חיים בנחת
עם אותן המשאלות.

אולי תגיד שרק חלמתי,
אך זה כוחו של החלום.
אם נדמיין אותו ביחד,
נגשים אותו עכשיו היום.

המורה ישאל:

- אילו שאיפות ותקוות גלומות בשיר?
- איזה משפט אהבתם במיוחד? מדוע?
- המורה יאמר: השיר imagine נכתב לפני יותר מארבעים שנה (1971) על ידי ג'ון לנון. האם החזון שמבטא השיר מציאותי? מדוע?
- באיזו מידה התממשה מציאות החיים הדמיונית/האוטופית שעליה כתב ג'ון לנון לפני שנים? האם יש סיכוי שמשאלותיו תתגשמה בעתיד? נמקן.
- האם אתם מזדהים עם התקוות והמשאלות שמבטא השיר? מדוע?
- מה הקשר בין המסר בשיר לבין הביטוי "מקום לכולם"?
- מה עלינו לעשות על מנת ליצור חברה שיש בה "מקום לכולם"?

המורה יאמר: השיר הזה נחשב לשיר מעורר השראה ודוגמה טובה לאופן שבו מוזיקה יכולה להעביר מסרים. מטרתו של השיר, שנגע בשעתו ועד היום במיליוני בני אדם, הייתה ליצור בקרב רבים תקווה שעולם טוב יותר הוא בר-השגה. לכאורה, כל שעלינו לעשות הוא להתחיל לתאר לעצמנו, לדמיין באיזה עולם היינו רוצים לחיות, ואז להתחיל לפעול למען הגשמת החזון הזה.

אולם נדמה שכולנו יודעים כי החזון המובע בשיר רחוק מהמציאות. הטכנולוגיה המודרנית מצמצמת אמנם את המרחקים ומסירה כביכול את הגבולות בין המדינות, אבל היא אינה מטשטשת את הזהות הייחודית של הלאום ואינה מבטלת את זכותו להגדרה עצמית ולייחוד משלו.

והחברה? - כל חברה מורכבת מבני אדם שהם בעלי אמונות שונות, תפיסות מגוונות, צרכים, העדפות, רצונות ואינטרסים שונים שלעיתים מתנגשים אלה באלה. החיים בחברה אנושית רוויים במחלוקות ובקונפליקטים על ערכים, על אמונות, על דרכי חיים וכיו"ב. קונפליקטים ומחלוקות הם מרכיב מהותי בחברה המודרנית והם מבטאים את השונות ואת הרב-גוניות האנושית והחברתית.

המורה ישאל:

איך ניתן בכל זאת להתקרב מעט לחזון המובע בשיר ולקיים כאן "מקום לכולם", מקום ששייך לכולנו וכולנו שייכים אליו, מקום שבו רצח פוליטי לא יכול להתקיים משום שקונפליקטים ומחלוקות נפתרים בו באמצעות משא ומתן, פשרה או הכרעה דמוקרטית? בתום סבב התשובות יקרין המורה בפני התלמידים את דבריהם של יצחק רבין ושל נשיא המדינה ראובן ריבלין (ראה נספח 2)

"גם אם אין אנו רואים עין בעין... גם אם יש חילוקי דעות... גם אם יש הבדלים וניאנסים, טוב וחשוב להתווכח אבל גם לחרוק שיניים, לנשוך שפתיים ולהמשיך יחד, עדי להגיע למטרה המשותפת, כאשר טובתה של המדינה קודמת לכל... כולנו ישראלים, כולנו אחים וגורל אחד לכולנו" (יצחק רבין, 1992)

"...כאשר נזכרים באווירת הימים שלפני הרצח ואלו שאחרין, הכרח הוא להודות שתהום היתה פעורה בינינו. לא היתה לנו שפה משותפת, לא היה לנו חזון משותף, לא יכולנו להצביע בבירור על הערכים שאנו חולקים. כל אחד מאיתנו חשב שהצדק איתו ולא שם לב לדרך שבה ראו העומדים לצידו את המחלוקת. ימין ושמאל, לא נתנו ליבנו על ההשלכות של מחלוקת מעין זו ועל השפעותיה על החברה בישראל" (ראובן ריבלין, 2015)

המורה ישאל: אילו מסרים וערכים העולים מהציטוטים תורמים להבנת המושג "מקום לכולם"?

בתום תשובות התלמידים יש לעבור לדברי הסיכום (ראה עמ' 4-3)

נספח 1

השיר "דמיין" שכתב ג'ון לנון ותרגם של דן אלמגור

**דמיין שאין גן עדן
וגם לא גיהנום,
שרק שמיים תכלת
פרושים שם במרום.
דמיין עולם של שקט,
אין זה כבר חלום.
דמיין אדם בלי פחד,
חופשי מדאגות,
ואנשים ביחד
זורמים ללא גבולות,
פשוט חיים בנחת
עם אותן המשאלות.**

**אולי תגיד שרק חלמתי,
אך זה כוחו של החלום.
אם נדמיין אותו ביחד,
נגשים אותו עכשיו היום**

נספח 2

"גם אם אין לנו רואים עין בעין...גם אם יש חילוקי דעות... גם אם יש הבדלים וניאנסים, טוב וחשוב להתווכח אבל גם לחרוק שיניים, לנשוך שפתיים ולהמשיך יחד, עדי להגיע למטרה המשותפת, כאשר טובתה של המדינה קודמת לכל... כולנו ישראלים, כולנו אחים וגורל אחד לכולנו"
(יצחק רבין, 1992)

"...כאשר נזכרים באווירת הימים שלפני הרצח ואלו שאחרין, הכרח הוא להודות שתהום היתה פעורה בינינו. לא היתה לנו שפה משותפת, לא היה לנו חזון משותף, לא יכולנו להצביע בבירור על הערכים שאנו חולקים. כל אחד מאיתנו חשב שהצדק איתו ולא שם לב לדרך שבה ראו העומדים לצידו את המחלוקת. ימין ושמאל, לא נתנו ליבנו על ההשלכות של מחלוקת מעין זו ועל השפעותיה על החברה בישראל"

(ראובן ריבלין, 2015)